

ΦΑΙΔΩΝΟΣ Κ. ΜΠΟΥΜΠΟΥΛΙΔΟΥ

Τακτικού Καθηγητοῦ τῆς Μεσαιωνικῆς
καὶ Νεωτέρας Ἑλληνικῆς Φιλολογίας

ΠΕΡΙ ΤΟ ΠΟΙΗΤΙΚΟΝ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΠΕΤΡΙΤΣΟΠΟΥΛΟΥ

Μεταξὺ τῶν Ἑπτανησίων λογοτεχνῶν, οἱ ὅποιοι παρουσιάζουν ἐνδιαφέρονσαν πνευματικὴν δραστηριότητα, κατὰ τὸ α' ἡμῖς τοῦ ΙΘ' αἰῶνος, ἰδιαίτεράν θέσιν κατέχει ὁ Ἰωάννης Πετριτσόπουλος (1786-1853)¹. Οὗτος εἶναι κυρίως γνωστὸς διὰ τὸ μεταφραστικόν του ἔργον, ἀναφερόμενον εἰς κείμενα τῆς κλασσικῆς γραμματείας², τῆς Εὐρωπαϊκῆς λογοτεχνίας³ καὶ τῆς Ἀγίας Γραφῆς⁴, ἢ διὰ τὴν δημοσιογραφικὴν αὐτοῦ δραστηριότητα⁵, τὴν ὁποίαν ἀνέπτυξε μάλιστα ὡς συνεργάτης τῶν ἐν Κερκύρᾳ Ἐφημερίδων «Πατρίς» καὶ «Φιλελεύθερος» καὶ ὡς συντάκτης πολιτικοῦ καὶ κοινωνικοῦ χαρακτῆρος φυλλαδίων. Συνέθεσεν ὅμως καὶ ἱκανὸν ἀριθμὸν λυρικῶν ποιημάτων, ἐκ τῶν ὁποίων ὀλίγα μόνον ἐδημοσιεύθησαν εἰς περιοδικὰ ἢ μονόφυλλα τῆς ἐποχῆς—καὶ ταῦτα, κατὰ τὴν συνήθειαν

1. Σπ. Δὲ Βιάζης, Παραγκωνισθεὶς πατριότης καὶ λόγιος, «Κερκυραϊκὸν Ἡμερολόγιον» Ε (1909), σ. 12-15 - Φ. Κ. Μπουμπουλίδου, Ἑπτανησιακὰ σημειώματα, «Νέα Ἑστία» 76(1964), σ. 1057-1058.

2. Φ. Κ. Μπουμπουλίδου, Αἱ ὑπὸ τῶν Ἑπτανησίων νεοελληνικαὶ μεταφράσεις κλασσικῶν συγγραφέων. Ἀθήναι 1964, σ. 50-51.

3. Ἰω. Πετριτσόπουλου, Ὁ Ἀγαμέμνων. Τραγωδία Βίκτορος Ἀλφιέρου, μεταφρασθεῖσα ὑπὸ—Ἐν Κερκύρᾳ 1827 (Ἰδ. Δ. Γκίνη - Β. Μέξα, Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία: 1800-1863. τόμ. Α'. Ἐν Ἀθήναις 1939, σ. 258-259).

4. Ἰω. Πετριτσόπουλου, Ψαλμοὶ τοῦ προφήτου καὶ βασιλέως Δαβὶδ, στιχοιργημένοι παρὰ—εἰς ἀπλοελληνικὴν διάλεκτον. Κερκύρα 1834 (Ἰδ. Δ. Γκίνη, Β. Μέξα, Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία, ἐνθ. ἀν., σ. 359).

5. Ἰδ. Γ. Βαλέτα, Ἀνθολογία τῆς δημοτικῆς πεζογραφίας. Τόμ. Β'. Ἀθήνα 1947, σ. 624-625. Ἀντ. Κόμη, Μία παράτολμη ἐρμηνεία τοῦ Πόρφυρα. Ἀθήνα 1951, σ. 28-30 (Πρβλ. καὶ Δ. Γκίνη - Β. Μέξα, Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία: 1800-1863. τόμ. Β' Ἐν Ἀθήναις 1941, σ. 250, 263).

τῶν Ἑπτανησίων, ἀνωνύμως¹—τὰ πλεῖστα δὲ παραμένουν ἀνέκδοτα².

Πρόκειται βεβαίως περὶ ἥσσανος ποιητοῦ, ὁ ὁποῖος ὅμως ἔπεται, διὰ τῶν στιχουργημάτων του, εἰς τὴν καθόλου λυρικήν καὶ σατιρικήν δημιουργίαν τῶν χρόνων του καὶ ὑποδηλοῖ τὰς ἐν τῇ ποιήσει ἐξαρτήσεις του τοῦ μὲν ἐκ τοῦ Διον. Σολωμοῦ, τὸ δὲ ἐκ τοῦ Ἀ. Κάλβου.

Τὸν Διον. Σολωμὸν ὕμνησεν ἐμμέσως καὶ ἐν στιχουργήματι ὑπὸ τίτλον: *Εἰς τὴν νῆσον Ζάκυνθον, τὸ πάλαι Ὑρίαν καλονύμενην*³ ἐνθα ἐξαίρονται αἱ φυσικαὶ καλλοναὶ καὶ ἡ πνευματικὴ παράδοσις τῆς νήσου:

a

Ὁραιοτάτῃ Ζάκυνθος,
περίφημος Ὑρία,
ἀγλαὴ νῆσος ἑὺκαρπος
δι' ὅλα τρισολβία,
ἀριστογόνος πάντοτε
μὲ δίκαιον γανυρᾶς.

[.]

γ'

Μὲ πλεῖστα προτερήματα
σ' ἐστόλισεν ἡ φύσις
καὶ μὲ πολλὰ χαρίσματα

σ' ἐπροίκισεν ἐπίσης,
διὰ τοῦτο εἶσαι περιβλεπτος,
δι' αὐτὸ κι ὀνομαστή.
[.]

ς'

Ἀλλ' ἐκτὸς τούτων καύχημα
εἶναι εἰς ἐσέ κ' ἐν ἄλλο,
ἀριστον πλεονέκτημα,
προτέτημα μεγάλο:
Τοῦ διαβοήτου Σολωμοῦ
τὸ νά 'σαι σὺ ἡ πατρίς.

α4 διὰ ὅλα || σ'2 in marg. ἔχεις ἐσὺ κ' ἐν ἄλλο || σ'5 in marg. τοῦ Σολωμοῦ τὸ καύχημα ||

1. Ἡδη ὑπὸ τοῦ Ἡλ. Π. Βουτιερίδη (Γιὰ δύο παλιὰ συνέττα, «Νέα Ἑστία» 2 (1928), σ. 595-600) ἀπεδόθησαν εἰς τὸν Ἰω. Πετρίτσόπουλον τὰ ἀνωνύμως καταχωρισθέντα δεκατετράστιχα ἐν περ. («Ἴονιος Ἀνθολογία» Γ' (Ἰούλιος 1834), σ. 522 καὶ 665. Σημειῶ ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ὅτι τοῦ Ἰω. Πετρίτσόπουλου εἶναι καὶ τὰ ὑπὸ τὸν αὐτὸν τίτλον («Βακχικὸν») δημοσιευθέντα στιχουργήματα ἐν τῷ αὐτῷ περ., Α' (Ἰανουάριος 1834), σ. 82-83 καὶ 129-130.

2. Ἀναφέρω ἐνδεικτικῶς τὸν ὑπ' ἀρ. 151 κώδικα (ποιήσεων τοῦ Ἰω. Πετρίτσόπουλου) τῆς συλλογῆς Ἀλ. Κολυβά, συνοπτικῶς περιγραφέντα ὑπὸ Σπ. Λάμπρου, Κατάλογος τῶν κωδίκων τῶν ἐν Ἀθήναις βιβλιοθηκῶν πλὴν τῆς Ἑθνικῆς: Γ' κώδικες τῆς βιβλιοθήκης Ἀλεξίου Κολυβά, «Νέος Ἑλληνομνήμων», ΙΕ' (1921), σ. 87 (Περιέργως ὑπὸ Κ. Δημαρᾶ, Ἱστορία τῆς Νεοελληνικῆς Λογοτεχνίας. Τρίτη ἐκδόσις [Ἀθήναι] 1964, σ. 554, τὸ χειρόγραφον τῆς συλλογῆς Ἀλ. Κολυβά, ἀποκειμένης νῦν ἐν τῷ Μουσείῳ Σπ. Λοβέρδου, θεωρεῖται ὡς μὴ περιγεγραμμένον). Τῆς συλλογῆς τῶν ποιήσεων τοῦ Ἰω. Πετρίτσόπουλου ἐν τῷ ἐν λόγῳ χειρογράφῳ ἔλαβον φωτογραφίας τῇ εὐγενεῖ ἐγκρίσει τῆς κ. Ἰω. Βασιλειάδου. Περὶ ἐτέρας συλλογῆς ἀνεκδότων ἔργων τοῦ Ἰω. Πετρίτσόπουλου, μὴ περιγραφείσης εἰσέτι, ἰδ. Ἀντ. Κόμη, Μία παράτολμη ἔρμηνεα τοῦ Πόρφυρα, ἐνθ' ἀν., σ. 29.

3. Κῶδ. 151 συλλογῆς Ἀλεξ. Κολυβά, φ. 74ν -76γ.

θ'

Ἐλευθερίας ὁ ὕμνος του
 ὅς ὄλην τὴν γῆ ἀντηχάει,
 πᾶσα καρδιά εὐαίσθητος

θ2 in marg, ἐν πάσῃ γῆ. ||

ἀγάλλεται, βοάει.
 Σὲ μακαρίζω, Ζάκυνθος,
 μῆτερ τοιοῦτου ἀνδρός.
 [.]

Εἰς τὸν Δ. Σολωμὸν ἀναφέρεται καὶ ἀνέκδοτον στιχοῦργημα¹ ὑπο-
 δηλοῦν τὸν φιλικὸν σύνδεσμον τῶν δύο ἀνδρῶν:

1849, τὸν Σεπτέβριον. Εἰς τὸν ποιητὴν Σολωμὸν | πρὸ ἑπτὰ ἡδὴ χρόνων φι-
 λένσάντά με πεντήκοντα | περίπου κρατήρας οἶνον ἐξαίρετον ποιότητος

α

Τὸν τελευταῖον κρατῆρα
 τοῦ παλαιοῦ σου ἐκείνου
 χαριστάτου οἶνον,
 πὺν ἐφίλευσες ὅς ἐμέ,

γ'

Ἐνα ποτήρι ἐγέμισα
 κ' ὑψώνοντάς το ἐμπρός μου
 «Νὰ ζήσῃ ὁ Σολωμός μου»
 ὀφώναξα, πρὶν τὸ πιῶ.

β'

μετὰ τοσοῦτους χρόνους
 ἤνοιξα χθὲς τὸ γεῦμα
 καὶ τὸ πολὺ τὸ πνεῦμα
 ἀνάσταινε νεκρόν.

δ'

Τὸ καθαρὸν τοῦ οἶνον,
 ἡ ὥραία αὐτοῦ εὐωδία
 καὶ Σολωμοῦ ἡ καρδιά
 συνάδουν θαυμαστά.

In tit. primum ἐξήκοντα scr., deinde cancellavit || α2 primum περιφήμευ scr. et in marg.
 παλαιότητος, deinde cancellavit et supra lineam παλαιοῦ σου scr. || δ2 in marg. (corrup-
 tum) κ' ἡ τόση σου || δ3-4 primum συνάδουν τῇ ἀληθείᾳ | μ' αὐτὴν σου τὴν ψυχὴν scr.,
 deinde cancellavit et in marg. καὶ Σολωμοῦ ἡ καρδιά | συνάδουν θαυμαστά scr. ||

Εἰς τὰ θέματα—ἐρωτικὰ ἢ πατριωτικὰ, ἔνθα μάλιστα δεσπόζει ἡ μορ-
 φὴ τοῦ Μ. Μπότσαρη— καὶ εἰς τὴν τεχνοτροπίαν τοῦ Δ. Σολωμοῦ, κατὰ
 τὴν πρώτην δημιουργικὴν του περίοδον, ἔπεται ὁ Ἰω. Πετρίτσόπουλος
 διὰ τῶν λυρικῶν του συνθέσεων. Χαρακτηριστικὸν εἶναι τὸ ὑπὸ τίτλον
 «Ἐρωτικόν» στιχοῦργημα², ἀνήκον εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν «ὄνειρογρα-
 φικῶν», λίαν διαδεδομένων κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΘ' αἰῶνος:

1. Κῶδ. 151 συλλογῆς Ἀλεξ. Κολουβά, φ. 103v.

2. Κῶδ. 151 συλλογῆς Ἀλεξ. Κολουβά, φ. 103r.

α'

Προχθές σ'είδα κατ' ὄνειρον
ὦ ἀνάμνησις γλυκεῖα!
Καρδιοκτυπᾷ ἡ καρδιά
ἀκόμῃ ἐκ τῆς χαρᾶς!

γ'

"Οποῖος πεινᾷ, εἰς τὸν ὕπνον του,
τὸ λέει ἡ παροιμία,
καρβέλια ἐν ἀφθονίᾳ
βλέπει πολλὰ συχνά.

β'

Ἄλλ' ἡ χαρὰ ἦτον πρόσκαιρος.
Ἐξύπνησα ὁ καημένος
κι ὅτι ἤμουν γελασμένος
ἐφάνη διὰ μᾶς!

δ'

Καμμία φορὰ ὁμως τὸνειρον
ἐρχεται κι ἀληθεύει
καὶ τότε θεραπεύει
τὸν πόθον τῆς καρδιάς.

In tit. primum Εἰς ὥραιαν scr. deinde canellavit et Ἐρωτικὸν scr. || γ1 primum ὅς τις scr. deinde concellavit et in marg. ὅποιος scr. ||

Τῷ 1830 ἐδημοσιεύθη εἰς μονόφυλλον ἄνευ λοιπῶν στοιχείων—τόπου ἐκδόσεως, συγγραφῆς, κλπ. — «Εἰς Ἑλαίαν Ὕμνος»¹, στιχοῦρημα ἀποτελούμενον ἐκ δέκα πενταστίχων στροφῶν, κατὰ τὸ μετρικὸν σύστημα τῶν «Ὠδῶν» τοῦ Ἀ. Κάλβου καὶ συντεταγμένον εἰς ὕψος λόγου κατ' ἀπομίμησιν τοῦ Καλβικοῦ. Τὰ στοιχεῖα ταῦτα ἤγαγον τὸν Δημ. Γκίνη νά ὑποστηρίξῃ ὅτι «ἡ προσεκτικώτερη ἐξέτασι τοῦ Ὕμνου μᾶς πείθει τελικὰ ὅτι βρισκόμαστε μπροστὰ σὲ μιὰν ἄγνωστην ὥδῃ τοῦ Κάλβου»². Τὴν ἄποψιν τοῦ Δ. Γκίνη φαίνεται ἀποδεχόμενος καὶ ὁ Κ. Δημαρᾶς γράφων ὅτι ὁ «Ὕμνος» «μπορεῖ καὶ νά εἶναι δικός του» [τοῦ Κάλβου]³. Ἀντιθέτως ὑπὸ τοῦ Γ. Ζώρα ἀναδημοσιεύοντος τὸ κείμενον τοῦ ποιήματος ἐν παραρτήματι τῆς ἐκδόσεως τῶν «Ὠδῶν» τοῦ Ζακυνθίου ποιητοῦ, σημειοῦται ὅτι «ἡ γνώμη δὲν φαίνεται πολὺ πιθανή»⁴.

Ἡ μελέτη τῆς χειρογράφου παραδόσεως τῶν ἔργων τοῦ Ἰω. Πετρι-τοσοπούλου ἀποκαλύπτει ὅτι ὁ «Εἰς Ἑλαίαν Ὕμνος» δὲν εἶναι ἔργον τοῦ

1. Ἰδ. Δ. Γκίνη - Β. Μέξα Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία: 1800-1863. Τόμ. Α', ἐνθ' ἄν., σ. 293. Δ. Γκίνη, Μία ἄγνωστη ὥδῃ τοῦ Κάλβου, «Νέα Ἑστία» 23(1938), σ. 347-349.

2. Δ. Γκίνη, Μία ἄγνωστη ὥδῃ τοῦ Κάλβου, «Νέα Ἑστία», ἐνθ' ἄν., σ. 347. Ἀδικαιολόγητος φαίνεται ὁ ἰσχυρισμὸς τοῦ συγγραφῆς, καθ' ὃν εἰς περίπτωσιν μὴ-σεως τῶν ποιήσεων τοῦ Κάλβου ὑπὸ ἀγνώστου Ἑπτανησίου «πρέπει αὐτὸς ὁ ἀγνωστος μμητῆς του νά μὴν ἔγραψε τίποτε ἄλλο, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Ὕμνον» (αὐτόθι, σ. 349).

3. Κ. Δημαρᾶ, Ἱστορία τῆς Νεοελληνικῆς λογοτεχνίας, ἐνθ' ἄν., σ. 220.

4. Γ. Ζώρα, Ἀνδρέας Κάλβος. Βιβλιογραφία, ἐργογραφία, πρῶτες κριτικές. Αἱ Ὠδαί, Ἀθήναι 1960, σ. 181 (πρβλ. καὶ «Νέα Ἑστία» 68 (Σεπτέμβριος 1960), σ. 193).

Ἄ. Κάλβου, ἀλλ' ἔστιχουργήθη ὑπὸ τοῦ Κερκυραίου λογίου: Περιλαμβάνεται ἐν φύλλ. 87ν τοῦ ἀνωτέρω μνημονευθέντος κώδικος ὑπ' ἀρ. 151 τῆς συλλογῆς Ἀλεξ. Κολυβά καὶ παρουσιάζει τὰς ἐπομένας διαφορὰς ἀπὸ τῆς ἐντύπου ἐκδόσεως (προτάσσεται ἡ γραφὴ τοῦ χειρογράφου)¹:
 γ₅ Ἐγώ: ᾿γῶ || ε₃ διότι: ὅτι || στέφαν' στέφανα || ζ₁ Αἱ Ῥωμαῖαι: ἐσέ Ῥωμαῖαι: Αἱ δὲ Ῥωμαῖαι Γκίνης || ζ₃ ἀειθαλεῖς: ἀειθαλῆ || θ₂ φεύ: ᾱ || ι₄ κάγῳ: καὶ ᾿γῶ || ι₅ θέλω σ': θε' εἰ σέ ||.

Οὕτως ἀπαλλάσσεται ὁ Ἀνδρέας Κάλβος ἀπὸ τινος κακῶς εἰς αὐτὸν ἀποδοθέντος στιχουργήματος, τὸ ὁποῖον φέρει σαφῆ τὰ στοιχεῖα μιμήσεως τῆς ποιητικῆς τέχνης ἐκείνου.

Ὅπωςδὴποτε ὁμως ἐνισχύεται ἡ διαπιστουμένη ἐπίδρασις τοῦ Ἄ. Κάλβου ἐπὶ τὴν πρωτότυπον δημιουργίαν τοῦ Ἰω. Πετρίτσοπούλου καὶ διὰ τοῦ ἐπομένου ἀνεκδότου ποιήματος «Εἰς υἱὸν σκληροκάρδιον»²:

α'

᾽Οχι ἐσᾶς πλέον' δὲν πρέπει
 νὰ ἐπικαλῶ τὰς Μούσας.
 ᾽Σ τὸν Παρνασσὸν σεῖς μείνατε,
 τὴν ἀρετὴν ἑμνήσατε,
 ᾧ Πιερίδες.

β'

᾽Υμνον ἐπικατάρατον
 θέλω νὰ γράψω τώρα.
 Καὶ λοιπὸν προσφωνῶ
 σκοτεινοτάτου ᾽Ερέβους
 τὰς θυγατέρας.

γ'

᾽Εσᾶς, ναί, τὰς οἰκίτορας
 τοῦ πικροτάτου ᾽Αχέροντος
 παρθένους τρομεράς,
 ἐσᾶς ἐπικαλοῦμαι,
 τὰς Ἐριννάς!

δ'

᾽Σ τὸν Ἄδην πλέον μὴ στέχεσθε,
 ἐδῶ εἰς τὸ φῶς ἐλάτε
 καὶ τὰ σπληνῶδη κύματα
 κᾶν πρὸς μικρὸν ἀφήσατε,
 παρκαλῶ σας.

ε'

Ἐλάτε, ἐλάτε ὀγλήγορα
 μὲ τὰ ἔρπετά θηρία σας
 καὶ ξωντανὸς ἀκόμη
 αὐστηρὰ μαστιγώσατε
 τοὺς ἀχαρίστους.

ς'

Μήπως, ᾧ σπέρμα ἀχαρίστον,
 ἦτον πικρὸν τὸ γάλα
 ποὺ ἡ δυστυχὴς σου μήτηρ
 ἐκ τῶν μαστῶν της σ' ἐδίδε
 νὰ σὲ ἀναθρέψῃ;

In tit. ἀχαρίστον primum scripsit deinde cancellavit et σκληροκάρδιον scr. ||β4 ᾽Ερέβου||

1. Κατὰ τὴν ἀντιβολὴν τοῦ κειμένου ἔλαβον ὑπ' ὄψιν τὴν ὑπὸ Δ. Γκίνης (Μιὰ ἄγνωστη ὁδὴ τοῦ Κάλβου, ἐνθ' ἀν.) γενομένην ἀναδημοσίευσιν τοῦ «Υμνοῦ» ἐκ τῆς πρώτης ἐκδόσεως.

2. Κῶδ. 151 συλλογῆς Ἀλεξ. Κολυβά, φ. 89r-89v.

ζ'

Μὴ σ' ἄφινε 'ς τὰ κλάματα
νὰ θρέφῃσαι ἀπὸ δάκρυ
καὶ τ' ἀπαλὸν σου χέρι
ἔσπρωχνε ἀδημονοῦσα
ἀπὸ τὸ στήθος;

η'

Ἰδέ την! Παρασέρνεται . .
"Ὡσπερ ληστὴν τὴν παίρνουν!
Βδελυρὰ χέρια ἀπλώνουσι
'ς τὰ σώφρονά της στήθη! . .
Σὺ τὸ ὑπομένεις;

θ'

Ξένα μάτια τὴν βλέπουσι
καὶ ὁμῶς τρέχουσι εὐθὺς,
κινεῖνται φιλανθρωπῶπως
καὶ τὴν περιποιεῖνται
μετ' εὐσπλαγχνίας.

ι'

Ἡ πέτρινη καρδιά σου,
μόνη καὶ μόνη ἀδιάφορος,
ψυχρὴ ὥσπερ λίθος μένει
οὐδ' ἐνθυμεῖσαι, ἀχάριστε,
ποὺ σοῦ 'ναι μήτηρ!

ια'

Τέρας τῆς φύσεως βέβαια
καθεὶς θὰ σέ ὀνομάζῃ,
διότι φυλακωμένην
τὴν μητέρα σου βλέπεις
καὶ δὲν σέ μέλει.

ιβ'

Πλὴν καὶ ἂν τῇ φύσει ἀλλόκοτον
ἔγινες τέκνον σὺ,
ὅχι διὰ τοῦτο ἐκείνη
τὸ μητρικὸν της φίλτρον
ἀλησμονεῖ.

ιγ'

Ἐσὸ τὴν ἀποστρέφεται
καὶ αὐτὴ δι' ἐσένα τρέμει.
Τὴν παραβλέπεις σὺ
κ' ἐκείνη πάντα ὁμνεῖ
εἰς τὸνομά σου.

ιδ'

Πῶς καθαρὰ ξανοίγεται
ἡ δύστροπος ψυχὴ σου!
Ἄν ἄλλο δὲν ἐξέρδησες,
κατηγορίαν ἀπόκτησες
ἀνδρὸς ποιήρου.

ιε'

Φύγε την, ἂν μπορῇς!
Ἰδέ, ὁλοένα ἐπάνω σου
πετάουν ἐχιδνοχαῖται
Πυροφόροι Ἐριννύες!
Φύγε, φυλάξου!

ις'

Καταφυγὴν δὲν βοίσκεις,
ἐὰν μετασημειώσῃς
δὲν ἐπιστρέψῃς γλήγορα
τῆς μητρὸς σου 'ς τὸ στήθος
εὐγνώμον τέκνον.

ια2 ὀνομάζῃ ex corr. pro ὀνομάσῃ || ιε4 Πυροφόροι || ις5 Εὐγνώμων ||

Ἰκανὸς εἶναι καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν σατιρικῶν στιχουργημάτων τοῦ Ἰω. Πετριτσοπούλου, τὰ ὅποια μάλιστα, ὅταν ἀναφέρονται εἰς συγκεκριμένα πρόσωπα καὶ εἰς συγγραφεῖς ἢ λογοτεχνικὰ συνθέσεις αὐτῶν, εὐχερῶς χρονολογοῦνται. Χαρακτηριστικὰ ἐν προκειμένῳ εἶναι τὰ στιχουργήμα-

τα: α) ὑπὸ τίτλον «Εἰς Γ. Πανταζίδην, ἐκδότην | Διαλόγου μεταξὺ Λαοσθένους καὶ Χαριλάου»¹ καὶ β) ὑπὸ τίτλον «Δίστιχον εἰς τὸν Ἐπιτάφιον λόγον τοῦ Λαζαρά | διὰ τὸν θάνατον τοῦ μακαρίτου ἱατροῦ Δ. Νίτζου»².

Τὸ πρῶτον στιχοῦργημα ἀναφέρεται εἰς τὸν ψευδωνύμως ἐκδοθέντα ὑπὸ τοῦ Ἀδ. Κοραῆ διάλογον ὑπὸ τὸ τίτλον «Τί συμφέρει εἰς τὴν ἐλευθερωμένην ἀπὸ Τούρκους Ἑλλάδα νὰ πράξῃ εἰς τὰς παρούσας περιστάσεις [. . .] ἐκδομένος ἀπὸ τὸν Γ. Πανταζίδην. Ἐν Παρισίοις 1830»³, πρέπει δὲ νὰ ἐγράφη ἅμα τῇ κυκλοφορίᾳ τοῦ φυλλαδίου τούτου, διὰ τοῦ ὁποίου ὁ Ἀδ. Κοραῆς σφοδρότατα ἐπιτίθεται ἐναντίον τοῦ Ἰω. Καποδιστρίου⁴:

α'	γ'
Ἦχι ὅλα τὰ πετούμενα ὑψοῦνται εἰς τὸν αἰθέρα, κύρ-Πανταζίδη, πνέοντα τὸν καθαρόν ἀέρα.	τὰ δὲ εἰς τὰς λίμνας μένουσι, τριγύρω ἐκεῖ πετούσι, ἔς τοὺς βάλτους μέσα ἐμβάπτονται τροφὴν διὰ νὰ ζητοῦσι.
β'	δ'
Ἀλλὰ τὰ μὲν πετάουσι εἰς τὰ βουνά, γυρεύουν δένδρα ὑψηλά, σκιόεντα αὐτοῦ διὰ νὰ ἐμφωλεύουν,	Ὅθεν τὰ μὲν γλυκίφωνα τερπνῶς καὶ κιλαδίζον τὰ δέ, βαλτώδη, ὡς κόρακες, τάκούεις καὶ Κοροῦτζουν.

Τὸ δεῦτερον στιχοῦργημα ἀναφέρεται εἰς τὸν ὑπὸ τοῦ Παναγιώτου Λαζαρά ἐκφωνηθέντα λόγον καὶ δημοσιευθέντα ὑπὸ τίτλον: «Λόγος Ἐπιτάφιος ἐκφωνηθεὶς εἰς τὴν κηδεῖαν τοῦ ἱατροδιδάκτορος Δημητρίου Νίτσου, τελευτήσαντος ἐν Κερκύρᾳ, κατὰ τὰς 3 Μαΐου ἔ. ν. 1846, ἡμέρα Κυριακῇ, ὑπὸ Παναγιώτου Λαζαρά»⁵:

*Δημηγορῶν ὁ Λαζαράς τοῦ Νίτζου εἰς τὴν κηδεῖαν
ἀκρατῶν μετέτρεψε τὴν λέπην ἔς ἀηδίαν.*

1. Κῶδιξ 151 συλλογῆς Ἀλεξ. Κολυβά, φ. 55v.

2. Κῶδιξ 151 συλλογῆς Ἀλεξ. Κολυβά, φ. 101v.

3. Ἰδ. τὸ κείμενον προχείρως ἐν: Κοραῆς, "Ἀπαντα τὰ πρωτότυπα ἔργα. Ἀναστύλῃ καὶ ἔκρινε Γ. Βαλέτας. Τόμ. Α2 [Ἀθήναι 1954], σ. 776-796. Πρβ. καὶ Ἀπ. Β. Δασκαλάκη, Κοραῆς καὶ Καποδίστριας. Οἱ κατὰ τοῦ Κυβερνήτου λιβελλοὶ. Ἀθήναι 1958, σ. 22-33.

4. Ἐπὶ τῇ δολοφονίᾳ τοῦ Ἰω. Καποδιστρίου ὁ Ἰω. Πετριτσόπουλος συνέταξε τὸ ὑπὸ τίτλον «Εἰς τὴν δολοφονίαν τοῦ ἀειμνήστου Κυβερνήτου τῆς | Ἑλλάδος Κο: Ἰωάννου Α, Καποδίστριας» στιχοῦργημα (φ. 58v-63r).

5. Εἰς τὸν αὐτὸν Π. Λαζαράν ἀναφέρονται καὶ τὰ ὑπὸ τίτλους, «Εἰς Λαζαρά,

Ἐνακρεοντισμός, σατιρική διάθεσις, ἔκφρασις; θαυμασμοῦ πρὸς τὸν Διον. Σολωμὸν ἀλλὰ καὶ Καλβικὴ ἐπίδρασις ἀποτέλουσιν τὰ κύρια γνωρίσματα τῶν πρωτοτύπων ποιητικῶν συνθέσεων τοῦ Ἰω. Πετριτσοπούλου, αἱ ὁποῖαι ὅμως πάντως παραμένουν εἰς τὰ περιθώρια τῆς μεγάλης λογοτεχνικῆς Σχολῆς τῆς Ἑπτανήσου.

τὸν ἱατρόν, δι᾽ ἰσχυρίζομενον ὅτι ἡ Συνίζησις | εἰς τὴν ποίησιν προξενεῖ χασμωδίαν» (φ. 76v-77r). | Εἰς [...] Λαζαράν, ὅστις μετέφρασε στίχους τινὰς ἰταλικοὺς [...] ὑπογραφόμενος μὲ τὸ σημεῖον Λ» (φ. 99r-99v), «Εἰς τὸν αὐτὸν στιχουργοῦντα καὶ πάλιν» (φ. 99v-100r), «Θέσπισμα Ἀπόλλωνος διὰ τὴν ψδὴν τοῦ Λαζαρά» (φ. 100v) καὶ «Εἰς τὸν λόγον τοῦ Λαζαρά ἐκφωνηθέντα κατὰ τὰ Ἑγκαίνια τοῦ ἐν Κερκύρα Κοιμητηρίου» (φ. 101r-101v) στιχουργήματα.